

ת"פ 2097/03/21 - מ' כ' נגד מדינת ישראל

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"פ 2097-03-21 מדינת ישראל נ' כ'

כבוד השופט עמית מיכלס	בפני
מ' כ'	מבקש
	נגד
מדינת ישראל	משיבה

בשם המבקש: עו"ד איתי בר עוז

בשם המשיבה: עו"ד נעמה לסרי

החלטה

לפניי בקשה לפסיקת פיצויים לפי סעיפים 80 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק), במסגרתה מבוקש לחייב את אוצר המדינה בפיצוי המבקש בגין ימי מעצרו בתיק זה, זאת לאחר שזוכה מהאישומים שיוחסו לו בכתב האישום.

רקע והשתלשלות העניינים

1. נגד המבקש הוגש כתב אישום שייחס לו עבירות של איומים, לפי סעיף 192 לחוק, וניסיון תקיפה סתם, לפי סעיפים 379 ו-25 לחוק. מעובדות כתב האישום עולה שהעבירות בוצעו כלפי אביו של המבקש בתאריך 26.2.2021 בשעת בוקר מוקדמת, אז נכנס המבקש לבית המשפחה והחל לצעוק. האב ניגש אל המבקש וביקש ממנו שיחדל לצעוק, ובתגובה אמר לו המבקש: "תעוף מפה, אל תדבר אתי". עוד נטען שהמבקש הניף את ידו כלפי אביו על מנת להכותו, האב תפס במעילו של המבקש והושיבו על המיטה. באותן הנסיבות איים המבקש על האב בכך שאמר לו שיהרוג אותו ויזרוק אותו מהחלון.

2. במקביל לכתב האישום הוגשה נגד המבקש בקשה למעצרו עד תם ההליכים המשפטיים (מ"ת 2110-03-21). המבקש אכן נעצר ומשפטו התנהל בתקופת מעצרו. מתגובת המשיבה לבקשה אני למד שהדיונים בתיק המעצר נדחו מעת לעת לבקשת ההגנה. במסגרת התיק העיקרי כפר המבקש בעובדות כתב האישום, והתיק נקבע ליום 13.7.2021 לשמיעת ראיות. בתאריך 19.7.2021 זוכה המבקש מכל המיוחס לו, וכפועל יוצא מכך שוחרר באופן מיידי ממעצרו.

3. לטענת ב"כ המבקש, יש לפסוק פיצויים לטובת המבקש הן מן הטעם שלא היה יסוד סביר לאשמתו והן בשל "נסיבות אחרות המצדיקות זאת". לדידו, נפלה אצל רשויות החקירה והתביעה "שורה ארוכה של פגמים וכשלים", ובכלל זה אי גביית הודעה מאחותו של המבקש שנכחה במקום האירוע; שוטר שהגיע למקום הנחתה את אמו של המבקש מה לומר בחקירתה; אי בדיקת טענת המבקש לפיה הוא הותקף על ידי אביו, וכפועל יוצא מכך אי הגשת כתב אישום נגד האב; אי העברת חומר חקירה "בעל פוטנציאל זיכוי מובהק" לידי ההגנה ביום בו התנהל הליך ההוכחות. לגישת המבקש, מחדלי חקירה אלו ואחרים, מבססים הן את הטענה לפיה לא היה יסוד לאשמה עוד בשלב הגשת כתב האישום, והן קיומה של אכיפה בררנית נוכח אי העמדת אביו של המבקש לדין בגין מעשיו כלפי המבקש. עוד נטען שבשים לב למחדלים אלו, כמו גם התנהלות המשיבה במהלך הדיון, מוצדק לפצות את המבקש גם בעילה של "נסיבות אחרות המצדיקות זאת".

4. מנגד, ביקשה המשיבה לדחות את הבקשה, כאשר לדידה המארג הראייתי עליו התבססה ערב הגשת כתב האישום "היווה תשתית ראייתית מספיקה לצורך הרשעה בתיק". כתמיכה לעמדתה זו ציינה המשיבה שהמבקש הסכים במסגרת הליך המעצר לקיומן של ראיות לכאורה. עוד סברה המשיבה שבניגוד לטענות המבקש, לא היה מקום להשלים את החקירה בנקודות אותן ציין בבקשתו, לא כל שכן להגיש כתב אישום נגד האב, המתלונן בתיק, זאת בהעדר תשתית ראייתית מספקת. על כך הוסיפה שבשים לב לדיון הראיות בתיק וחששם של הורי המבקש ממנו, הייתה המשיבה מחויבת להגיש נגדו כתב אישום בנסיבות העניין. עוד הפנתה המשיבה לפסיקת בית המשפט העליון המנחה לנהוג בגישה מצמצמת ובמשנה זהירות במתן פיצוי, בפרט כאשר זה מתבקש בעילה הקשורה לנסיבותיו האישיות של המבקש. עוד טענה שהימשכות ההליכים בתיק לא הייתה תלויה במשיבה.

המסגרת המשפטית

5. מלשון סעיף 80 לחוק עולה שלאחר זיכוי נאשם, רשאי בית המשפט, אך לא חייב, לפסוק פיצויים לטובת נאשם בהתקיימן של לפחות אחת משתי עילות. האחת, משנמצא שלא היה יסוד לאשמה. השנייה, בהתקיימן של "נסיבות אחרות המצדיקות זאת". עוד נקבע שזכותו של נאשם לפיצוי לפי סעיף זה נועדה לאזן, בין היתר, "בין זכותו לחירות, לכבוד ולפרטיות שהוגבלו ונפגעו במעצר או במאסר עד שזוכה; ובין האינטרס הציבורי הקיים בהעמדתם של עבריינים לדין ובשימוש נאות בכספי ציבור" [ע"פ 5851/19 מדינת ישראל נ' אברג'ל, פסקה 9 (2.2.2020) (להלן: עניין אברג'ל)]. עוד נקבע שפסיקת פיצוי לפי סעיף 80 לחוק היא בגדר חריג, וכי הפיצוי שמור לנסיבות מיוחדות בהינתן ש"הדין בבירור לא בחר בגישה לפיה זיכוי מוביל בהכרח לקבלת פיצוי" [ע"פ 4818/18 הריסון נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (5.8.2019); עניין אברג'ל פסקה 9 השניה].

6. וביתר פירוט, נקבעו בעניין אברג'ל פסקה 10 אמות המידה הבאות בקשר לעילה הראשונה:

"באשר לעילה הראשונה של "אין יסוד לאשמה", נקבע כי יש לבחון באופן אובייקטיבי האם התשתית הראייתית שהונחה בפני התביעה הקימה "סיכוי סביר להרשעה", כלומר האם תובע סביר וזהיר היה

מגיע למסקנה שיש מקום להגשת כתב אישום. הרף שנקבע בפסיקה ביחס למבחן זה הוא מחמיר, במובן זה שיש צורך להוכיח כי מדובר במצבים חריגים במיוחד של זדון, חוסר תום לב, רשלנות חמורה או אי-סבירות מהותית ובולטת..."

וברע"פ 4121/09 שגיא נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (2.3.2011) (להלן: עניין שגיא) נקבע ש"על מבקש הפיצוי להוכיח כי גם בהסתמך על החומר שהיה לנגד עיני התובע, בכוח או בפועל, לפני שעבר תחת מנגנון הבירור המשפטי, לא היה כל מקום להגשת כתב האישום נגדו..."

7. אמות המידה לבחינת העילה השנייה, מפורטות בסעיף 11 לפסק הדין בעניין אברג'ל:

"העילה השנייה, שעניינה "נסיבות אחרות המצדיקות זאת", מתייחסת למצב שבו נגרם עוול לנאשם שזוכה, על אף שמלכתחילה היה יסוד להגשת כתב האישום נגדו... לא אחת נקבע כי עילה זו נוסחה מלכתחילה באופן רחב ועמום, וזאת על מנת להקנות לבית המשפט שיקול דעת שאיננו תחום ברשימה סגורה של מקרים... עם זאת, נקבעו בפסיקה קווים מנחים וקטגוריות כלליות בכל הנוגע להיקפה של עילה זו, אשר מתפרשת על פני שלושה סוגים של עניינים: (1) נסיבות הנוגעות להליך המשפטי עצמו; (2) טיב זיכוי של הנאשם; (3) נסיבות אישיות של הנאשם שזוכה - כגון פגיעה בבריאותו, בשמו הטוב, במשפחתו וכדומה... לצד קטגוריות אלו התפתחו בפסיקה מבחני משנה, וביניהם: התנהלות המשטרה והתביעה (למשל, האם התנהלו באופן זדוני או רשלני); התנהגות הנאשם בחקירתו או במהלך משפט (למשל, האם הנאשם שיקר או שמר על זכות השתיקה); סוג העבירה וחומרתה והעונש לו הנאשם היה צפוי אלמלא זוכה..." (ההדגשות הוספו - ע.מ.)

8. בטרם נפנה ליישם כללים אלו, נשוב ונזכיר ששימוש יתר בסעיף 80 עלול להביא ל"אפקט מצנן" אצל רשויות האכיפה והתביעה וחויב המדינה בפיצויים באופן תדיר עלול לפגוע בהגשמת האינטרס הציבורי שבאכיפת החוק באופן אפקטיבי ומקצועי, להבדיל משיקולים כספיים [עניין שגיא, פסקה 11]. ואולם, הזהירות בה יש לנקוט מפני שימוש יתר בסעיף, אין משמעה אי שימוש בסעיף כלל, ויש לבחון כל מקרה לגופו, בשים לב להתקיימותן של אחת או יותר מאמות המידה עליהן עמדנו לעיל.

כזה הוא המקרה שלפנינו.

מן הכלל אל הפרט

העילה הראשונה - לא היה יסוד לאשמה

9. לטענת המבקש כבר בשלב הראשוני בו הגיעו השוטרים לדירה, טען בפניהם שאביו הכה אותו, ועל גרסתו זו חזר בהמשך במסגרת חקירותיו (פסקה 16 להכרעת הדין). לגרסה זו של המבקש נמצא חיזוק בדמות עדותה של האם במשטרה שם סיפרה שהמבקש ואביו "הלכו מכות". נכון הדבר שהאם לא ראתה את שהתרחש בחדר ורק שמעה זאת,

אולם דבריה אלו, היו צריכים להדליק אצל גורמי החקירה והתביעה נורת אזהרה טרם הגשת כתב האישום, זאת ממספר סיבות. האחת, גרסת האם תמכה, כאמור, באופן חד משמעי בגרסת המבקש; השנייה, מאחר שמטרת האם הייתה להרחיק את המבקש מהבית, הדעת נותנת שהיא לא הייתה מנדבת פרט מידע שיסכל מטרה זו, ומכאן שהיה מקום לתת לגרסתה משקל רב; השלישית, האם סיפרה שהיא הבחינה בסימן אדום על עורפו של המבקש; הרביעית, גרסת האם הייתה גרסה אותנטית שנמסרה בהזדמנות הראשונה כבר למוקד 100 של המשטרה, ובהמשך לשוטרים שהגיעו לדירה; החמישית, כפי שצינתי בסעיף 12 להכרעת הדין, בהינתן שהאם שמעה מכות מהחדר, ובהינתן שלגרסת האב המבקש רק ניסה לתקוף אותו (ויוזכר שכתב האישום נוסח על פי גרסתו זו), הרי שמאליה מתבקשת המסקנה שמקורן של המכות ששמעה האם, הן המכות שנתן האב למבקש.

נתונים אלו עמדו לנגד עיני יחידת החקירות ובפני יחידת התביעות טרם הגשת כתב האישום, ועוד בטרם התוודעה האב בבית המשפט ששיקר בחקירתו ושאכן הכה את בנו.

10. לא נעלם מעיני שהאב נחקר באזהרה על רקע טענות המבקש כלפיו. ואולם, ניכר היה שמדובר בחקירה שכל מטרתה לצאת לידי חובה, כאשר על אף נורות האזהרה הרבות שהיו צריכות להידלק, כמפורט לעיל, העדיפו רשויות החקירה, ובהמשך יחידת התביעות, להיצמד לגרסה הנוחה יותר, לפיה המבקש היה התוקפן. למעלה מן הצורך אפנה אף לסעיף 9' להכרעת הדין, בו צינתי "...שגם מדברי האב בחקירתו במשטרה עולה שבכל מקרה הוא שנקט ראשון באלימות כלפי המבקש, בכך שאחז במעילו במטרה להושיבו ולהשתיקו. מהאמור עולה שגם אם הייתי נכון לאמץ את גרסת האב במשטרה, וכאמור עמדתי שונה בתכלית, לא היה בכך כדי לסייע למאשימה". במצב דברים זה, ועל אף הסימנים הרבים שהיו מונחים לנגד עיניה, ככל שהמשיבה ביקשה בכל זאת להגיש כתב אישום נגד המבקש, היה עליה להנחות את יחידת החקירות לבצע פעולות חקירה נוספות כדוגמת פעולות החקירה אותן צינתי בסעיף 14 להכרעת הדין. אי ביצוען של פעולות חקירה משלימות הותיר תמונה ראייתית מעוותת שהובילה להגשת כתב אישום בנוסח שהוגש, תוך זניחת היעד המרכזי של כל חקירה משטרתית - הגעה לחקר האמת.

11. כפי שצינתי בסעיף 18 להכרעת הדין: "במצב דברים זה יש לראות בהגשת כתב האישום נגד הנאשם משום אכיפה בררנית פסולה בהינתן שהאב היה חשוד בעבירות חמורות מאלו שיוחסו לנאשם, ובהינתן שבידי המאשימה היו מלכתחילה ראיות התומכות בגרסת הנאשם (עדות האם "אלימות הדדית"). על אף האמור בחרה המשיבה לא להגיש כתב אישום נגד האב, בעוד שכתב אישום ובצדו בקשה למעצר עד תם ההליכים המשפטיים הוגש נגד הנאשם."

12. על אף שאין מקום לטענה שמחדלה זה של יחידת החקירות ושל גורמי התביעה נבעו מ"זדון" או מ"חוסר תום לב", הרי שיש לראות בה משום "רשלנות חמורה או אי סבירות מהותית ובולטת". מכאן שעלה בידי המבקש להוכיח את העילה הראשונה.

העילה השנייה - "נסיבות אחרות המצדיקות זאת"

13. עלה בידי המבקש לעמוד גם בחלק ממבחני המשנה שנקבעו להוכחת עילה זו. בטרם אנמק מסקנתי זו, אבהיר שמצאתי לדחות את טענות המבקש בכל הנוגע להימשכות ההליכים בעניינו. בקליפת אגוז אציין שמלוחות עמוד 4

הזמנים שפורטו בבקשה עולה שבמסגרת הליך המעצר הופנה המבקש לבדיקה פסיכיאטרית ובהמשך לשירות המבחן לצורך עריכת תסקיר מעצר. לאחר שהתקבל תסקיר שלא בא בהמלצת שחרור, נדחה הדיון בניסיון לאתר למבקש חלופה נוספת. על אף שבקשת המבקש להקדמת הדיון לא נענתה, הרי שתשובתו לכתב האישום ניתנה זמן לא רב לאחר מכן (2.6.2021). משבחר המבקש לכפור בעובדות כתב האישום, הועבר התיק למוותב זה לצורך שמיעת הראיות. בישיבת תזכורת שנקבעה לתאריך 6.6.2021 ביקש ב"כ המבקש לקבוע את התיק לשמיעת ראיות "בכל מועד אפשרי" לפני פגרת בתי המשפט. בנסיבות העניין מצאתי להיעתר לבקשה זו ודיון ההוכחות נקבע ליום 13.7.2021. במעמד זה נשמעו ראיות התביעה, ההגנה והסיכומים והכרעת הדין ניתנה 6 ימים לאחר מכן. מדובר אם כן בלוחות זמנים שאינם חריגים בהשוואה לתיקי מעצר אחרים בסדר גודל זה, ומכל מקום הדחיות בתיק לא היו בעטייה של המשיבה.

14. אשר לראיה המזכה (גרסת האב על כך שסטר לבנו) שהתגלתה ביום הדיון. לדידו של ב"כ המבקש, התנהלות התביעה נכנסת לגדרו של מבחן המשנה שכותרתו "נסיבות הנוגעות להליך המשפטי", כאשר לצורך הוכחת המבחן הפנה לחצי הביקורת שכוונו בהכרעת הדין להתנהלות המשיבה על כי לא העבירה לידי ההגנה את תוכן גרסתו החדשה של האב שהתגלתה אגב הריענון שנערך לו, זאת על אף העובדה שהגרסה הייתה הפוכה במאה ושמונים מעלות לגרסה שמסר במשטרה. את מורת רוחי מהתנהלות התביעה בעניין זה הבעתי בהכרעת הדין (פסקאות 25-30), ואיני מוצא מקום לחזור על הדברים פעם נוספת. החשוב לענייננו הוא שלצד מורת הרוח, קבעתי שלא הוכח שהדבר נעשה "בכוונת מכוון", ודי בכך כדי לקבוע שהמבקש לא עמד בתנאי מבחן המשנה בנושא זה.

15. ואולם, לראיה המזכה שנחשפה במהלך דיון ההוכחות ישנה משמעות נוספת, הנוגעת לחובת המשיבה לבחון את עמדתה בשים לב למצב הראייתי המשתנה והמתפתח על ציר הזמן בו מתנהל ההליך המשפטי. במקרה שלפנינו, ראיית התביעה המרכזית קרסה לנגד עיניה. אם לא די היה בדברי האב מחוץ לאולם בית המשפט, הרי שבמהלך עדותו באולם חזר האב על גרסתו החדשה אין ספור פעמים ועמד על כך שהיה זה הוא שהכה את בנו (פסקה 5 להכרעת הדין).

לטענת המשיבה, לא היה בשינוי גרסת האב כדי להשפיע על עמדתה ועל החלטתה להמשיך בניהול התיק, זאת מן הטעם שבכוונתה היה לבקש מבית המשפט בסיכומיה לאמץ את גרסתו במשטרה, מכוח סעיף 10א לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"ג-1973. טענה זו אין בידי לקבל. כאמור, לגרסת המבקש במשטרה, לפיה הוא זה שהוכה, הייתה תמיכה ראייתית עוד בשלב החקירה, כאשר היחיד שהכחיש את גרסתו היה האב. עדות האב, שהיא למעשה הודאה בטענת המבקש, השלימה למעשה את ה"חלק החסר בפאזל", התיישבה עם גרסת האם וחשוב מכך, תאמה באופן מדויק את גרסת המבקש למן תחילת הדרך.

גם בטענת המשיבה לפיה לא מצאה לשנות מעמדתה מן הטעם שכל שהמבקש היה מזוכה מעבירת ניסיון התקיפה עדין הייתה נותרת על מכונה עבירת האיומים, לא מצאתי ממש. הטעם לכך הוא שגם אם היה עולה בידי המשיבה להוכיח את היסוד העובדתי של העבירה, הרי שהשינוי בגרסת האב השפיע גם על נסיבות אמירת "דברי האיום", קרי - מלים שנאמרו בתגובה לסטירה שחטף המבקש מאביו (לקשיים נוספים הנוגעים להרשעת המבקש בעבירת האיומים ראו פסקאות 20-24 להכרעת הדין).

במצב דברים זה, בו התמונה הראייתית השתנתה מן הקצה אל הקצה באופן שהיה בו כדי להפוך את הקערה על פיה, היה מצופה מהמשיבה לבחון ולהעריך מחדש את מצב הראיות בתיק בזמן אמת, להסיק את המסקנה המתבקשת ולא להותיר את המבקש במעצר פרק זמן נוסף עד מתן הכרעת הדין. למען שלמות התמונה יצוין שמדברי המשיבה אני למד שהתייעצות כאמור אכן נערכה בהפסקה שניתנה לצורך כך, אולם בעקבות ההחלטה שהתקבלה, המשיך התיק להתנהל כאילו דבר לא קרה. ואולם, מאחר שהשינוי שחל במשקלן הסגולי של ראיות התביעה היה לא פחות מדרמטי, נותר רק לקוות שההחלטה שהתקבלה להמשיך בניהול התיק לא הושפעה מעובדת היותו של המבקש נתון במעצר עד תום ההליכים.

בנסיבות אלו מצאתי שיש מקום לפצות את המבקש בפרט על 6 הימים בהם היה נתון במעצר, החל מהיום בו נוהל הליך ההוכחות ונתגלתה הראייה המזכה ועד ליום מתן הכרעת הדין.

16. מעבר לאמור יש לתת את הדעת לעובדה שהמבקש זוכה זיכוי מלא, להבדיל מזיכוי מחמת הספק, כמו גם לגרסתו העקבית עוד משלב החקירה ולשיתוף הפעולה שלו עם חוקריו.

תוצאה

17. פרק הזמן בו ישב המבקש במעצר - 144 ימים, פרק זמן שאין להקל בו ראש, גם אם אין מדובר בפרק זמן ארוך באופן חריג ביחס לתיקי מעצר דומים. בהינתן כל האמור, לרבות מחדלן של יחידות החקירה והתביעה ערב הגשת כתב האישום, והחלטת המשיבה לאחר חשיפת הראייה המזכה שהובילה להארכת מעצרו של המבקש לפרק זמן נוסף של 6 ימים, מצאתי לפסוק לטובת המבקש פיצוי כולל בסך של 20,000 ₪, שישולם מאוצר המדינה בתוך 30 יום מהיום.

18. המבקש יעביר למזכירות בית המשפט פרטי חשבון בנק לזיכוי בתוך 14 ימים מהיום.

ניתנה היום, ה' טבת תשפ"ב, 09 דצמבר 2021, בהעדר
הצדדים.